

PRIJEDLOG ZAKONA O FINANCIRANJU POLITIČKIH STRANAKA

I. USTAVNA OSNOVA ZA DONOŠENJE ZAKONA

Ustavna osnova za donošenje ovoga Zakona nalazi se u odredbi članka 6. Ustava Republike Hrvatske.

II. OCJENA STANJA I OSNOVNA PITANJA KOJA SE TREBAJU UREDITI DONOŠENJEM ZAKONA, TE POSLJEDICE KOJE ĆE DONOŠENJEM ZAKONA PROISTEĆI

Provedba izbora i primjena demokratskih standarda u izbornoj proceduri zahtijevaju dogradnju određenih izbornih instituta, te kvalitetnija i primjerenija rješenja pojedinih pitanja koja su značajna za zakonitost i pravilnost provedbe izbora.

Jedno od značajnih pitanja koje zahtijeva uređenje zakonodavstva, primjereno normativi i praksi europskih zemalja, jest i pitanje financiranja političkih stranaka. Naime, financiranje političkih stranaka uređeno je Zakonom o političkim strankama (Narodne novine, broj 76/93, 111/96, 164/98 i 36/01) na način da su političke stranke utvrđene kao neprofitne udruge, kojima je omogućeno i dopušteno, radi ostvarivanja svoji političkih ciljeva, stjecati prihode po raznim osnovama, a to su, u prvom redu, prihodi od stranačkih članarina i dobrovoljnih priloga, zatim prihodi od izdavačke djelatnosti i prodaje propagandnog materijala, te od prihodi od organiziranja stranačkih manifestacija. Političke stranke mogu se financirati ujedno iz državnog proračuna, proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, te iz drugih izvora, dopuštenih po propisima Republike Hrvatske.

Političke stranke mogu primati donacije, pri čemu pozitivni propisi Republike Hrvatske ne nameću ograničenja u smislu limitiranja visine i učestalosti financijskih davanja ili davanja u robi ili uslugama. S obzirom na nedostatno uređenu pravnu regulativu vezanu uz izvore i sredstva financiranja političkih stranaka, postoji potreba za donošenjem cjelovitoga zakona koji bi definirao i pobliže odredio, koja su dopuštena sredstva financiranja, te od kojih sredstava nije dopušteno financiranje političkih stranaka, a sve u cilju funkcioniranja sustava financiranja političkih stranaka bez većih poremećaja i eventualnih opstrukcija.

Nacionalnim programom suzbijanja korupcije 2006-2008. (Narodne novine broj 39/06) utvrđena je obveza donošenja posebnog Zakona o financiranju političkih stranaka, kojim će se propisati mogući izvori financiranja političkih stranaka i pobliže odrediti dopuštena sredstva, na način da će se u njega ugraditi najbolja praksa zemalja Europske unije. Jasno i precizno utvrđene obveze u kontroli financiranja političkih stranaka i transparentnost njihovog financiranja, jedan je od načina smanjenja mogućnosti pojave korupcije u politici.

Stoga se osnovna pitanja za koja se predlaže da se urede ovim Prijedlogom zakona, odnose na način i uvjete stjecanja sredstava za financiranje političkih stranaka, te na kontrolu i transparentnost njihovog financiranja, što će osigurati učinkovite mehanizme jačanja financijske discipline političkih stranaka i smanjenje mogućnosti korupcije.

III. OCJENA I IZVORI POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Za provođenje ovoga Zakona nisu potrebna posebna sredstva iz Državnog proračuna Republike Hrvatske.

IV. TEKST PRIJEDLOGA ZAKONA, S OBRAZLOŽENJEM

Prilaže se tekst Prijedloga zakona o financiranju političkih stranaka, s obrazloženjem.

PRIJEDLOG ZAKONA O FINANCIRANJU POLITIČKIH STRANAKA

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

Ovim Zakonom uređuju se način i uvjeti stjecanja sredstava za djelovanje političkih stranaka, te nadzor i transparentnost stjecanja i trošenja sredstava.

I I. SREDSTVA ZA RAD POLITIČKIH STRANAKA

Članak 2.

Političke stranke su neprofitne udruge.

Političke stranke mogu, radi ostvarivanja svojih političkih ciljeva, stjecati prihode od članarine, dobrovoljnih priloga (donacija), izdavačke djelatnosti, prodaje propagandnog materijala, organiziranja stranačkih manifestacija, od imovine u svojem vlasništvu, te iz drugih zakonom dopuštenih izvora.

Političke stranke mogu se financirati iz sredstava državnog proračuna, kao i proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, na način i pod uvjetima utvrđenima ovim Zakonom.

Financijska sredstva iz stavaka 2. i 3. ovoga članka, politička stranka može koristiti isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom i statutom političke stranke.

Članarina i dobrovoljni priloz

Članak 3.

Članarinom se, u smislu ovoga Zakona, smatra redoviti novčani iznos što ga član političke stranke plaća na način i pod uvjetima utvrđenima statutom ili drugim aktom političke stranke.

Dobrovoljni priloz (donacije), u smislu ovoga Zakona, smatraju se povremene ili redovite uplate kojima fizičke ili pravne osobe dobrovoljno daju novac političkoj stranci u iznosu većem od iznosa članarine, kao i pružanje usluga ili davanje proizvoda političkoj stranci bez naplate.

Za dobrovoljne priloge (donacije) koji se političkoj stranci daju u obliku proizvoda ili usluga, fizičke i pravne osobe dužne su izdati račun na kojem će biti

naznačena tržišna vrijednost darovanog proizvoda ili usluge, te na kojem je naznačeno da glasi na političku stranku i da ne podliježe naplati.

Političke stranke dužne su voditi evidenciju o primitku članarina i dobrovoljnih priloga (donacija), te izdavati potvrde o primitku članarina i dobrovoljnih priloga.

Članak 4.

Fizičke i pravne osobe mogu davati dobrovoljne priloge (donacije) političkim strankama jednokratno ili više puta tijekom kalendarske godine.

Dobrovoljni prilogi (donacije) u novcu uplaćuju se na središnji račun političke stranke.

Ukupan iznos dobrovoljnih priloga (donacija) fizičke osobe jednoj političkoj stranci ne smije prelaziti iznos od 90.000,00 (devedeset tisuća) kuna u kalendarskoj godini.

Ukupan iznos dobrovoljnih priloga (donacija) pravne osobe jednoj političkoj stranci ne smije prelaziti iznos od 1.000.000,00 (jedan milijun) kuna u kalendarskoj godini.

Anonimni dobrovoljni prilogi (donacije)

Članak 5.

Zabranjuje se primanje dobrovoljnih priloga (donacija) od neimenovanih (anonimnih) izvora.

Članak 6.

Iznose dobrovoljnih priloga (donacija) koji prelaze iznose utvrđene u članku 4. ovoga Zakona, kao i eventualne uplate dobrovoljnih priloga od neimenovanih (anonimnih) izvora političke stranke dužne su prijaviti Državnom uredu za reviziju i Ministarstvu financija – poreznoj upravi, te uplatiti u korist Državnog proračuna, najkasnije u roku 8 dana od dana primljene uplate.

Financiranje iz sredstava državnog proračuna

Članak 7.

Sredstva za redovno godišnje financiranje političkih stranaka osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske u iznosu od 0,056 % sredstava tekućih izdataka proračuna iz prethodne godine.

Članak 8.

Pravo na financiranje iz sredstava državnog proračuna imaju političke stranke koje imaju najmanje jednog zastupnika u Hrvatskom saboru.

Članak 9.

Sredstva iz članka 7. ovoga Zakona raspoređuju se na način da se utvrdi jednaki iznos sredstava za svakog zastupnika u Hrvatskom saboru tako da pojedinoj političkoj stranci pripadaju sredstva razmjerno broju njezinih zastupnika u trenutku konstituiranja Hrvatskog sabora.

Ukoliko pojedini zastupnik (ili zastupnici) nakon konstituiranja Hrvatskoga sabora napuste ili promijene članstvo u političkoj stranci, financijska sredstva koja se raspoređuju sukladno članku 9. stavku 1. ovoga Zakona ostaju političkoj stranci kojoj je zastupnik pripadao u času konstituiranja Hrvatskoga sabora.

U slučaju udruživanja dviju ili više političkih stranaka, financijska sredstva koja se raspoređuju sukladno članku 9. stavku 1. ovoga Zakona pripadaju političkoj stranci koja je pravni sljednik političkih stranaka koje su udruživanjem prestale postojati.

Članak 10.

Za svakog izabranog zastupnika podzastupljenog spola, političkim strankama pripada i pravo na naknadu u visini od 10% iznosa predviđenog po svakom zastupniku, a određenog u članku 9. stavku 1. ovoga Zakona.

Članak 11.

Odluku o raspoređivanju sredstava prema članku 9. stavku 1. ovoga Zakona donosi Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskog sabora. Raspoređena sredstva doznaju se na središnji račun političke stranke, tromjesečno u jednakim iznosima.

Financiranje iz sredstava proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

Članak 12.

Odredbe članaka 7. do 11. ovoga Zakona na odgovarajući se način primjenjuju i na izbor članova predstavničkih tijela u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Članak 13.

Sredstva koja se osiguravaju za redovno financiranje političkih stranaka u proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, doznaju se na žiro-račun ogranka političke stranke na razini odgovarajuće jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, tromjesečno u jednakim iznosima.

Neizravne financijske potpore

Članak 14.

Za djelovanja koja su strogo povezana s političkom aktivnošću stranke, političke stranke iz članka 8. ovoga Zakona imaju pravo na porezne olakšice prema odredbama posebnog zakona.

III. ZABRANA FINANCIRANJA I POGODOVANJA

Članak 15.

Zabranjuje se financiranje političkih stranaka od strane:

- stranih država, stranih političkih stranaka, stranih pravnih osoba,
- državnih tijela, javnih poduzeća, pravnih osoba s javnim ovlastima i trgovačkih društava u većinskom vlasništvu države ili jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, te drugih pravnih osoba u kojima Republika Hrvatska, odnosno jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave ima većinsko vlasništvo nad dionicama odnosno udjelima, te javnih i drugih ustanova u vlasništvu Republike Hrvatske i jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- udruga radnika i poslodavaca,
- udruga, zaklada i fondacija koje zastupaju ili predstavljaju državni dužnosnici ili dužnosnici lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- vjerskih zajednica, humanitarnih te drugih neprofitnih udruga i organizacija,
- fizičkih i pravnih osoba protiv kojih se vodi postupak za naplatu dospjelih, a nepodmirenih obveza prema Republici Hrvatskoj, odnosno prema jedinici lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Eventualni prilozi (donacije) uplaćeni na račun političke stranke iz nedopuštenih izvora prema stavku 1. ovoga članka, politička stranka je dužna odmah prijaviti Državnom uredu za reviziju i Ministarstvu financija – poreznoj upravi, a uplaćena sredstva doznati u korist državnog proračuna.

Iznimno od stavka 1. podstavka 1. ovoga članka, zabrana financiranja političkih stranaka (od strane stranih država, stranih političkih stranaka i stranih pravnih osoba čija je osnovna djelatnost edukacija u razvoju i promicanju demokratskih načela), ne odnosi se na financiranje programa namijenjenih za edukaciju.

Članak 16.

Političke stranke ne smiju raditi politički ili drugi pritisak na fizičke i pravne osobe pri prikupljanju priloga (donacija) za financiranje svoga djelovanja.

Političke stranke ne smiju obećavati političke ili kakve druge protuusluge, povlastice ili osobne koristi bilo koje vrste fizičkim i pravnim osobama pri prikupljanju dobrovoljnih priloga (donacija) za financiranje svojeg djelovanja.

IV. NADZOR I FINACIJSKO POSLOVANJE POLITIČKIH STRANAKA

Članak 17.

Nadzor nad financijskim poslovanjem političke stranke provode Državni ured za reviziju i Ministarstvo financija – porezna uprava.

Članak 18.

Političke stranke dužne su voditi poslovne knjige i podnositi financijska izvješća na način koji je utvrđen propisima o vođenju računovodstva neprofitnih organizacija.

Članak 19.

Političke stranke dužne su javno prikazati porijeklo i način utroška sredstava prikupljenih tijekom protekle kalendarske godine.

Završni račun i financijsko izvješće u kojem se detaljno navode izvori prihoda, podaci o fizičkim i pravnim osobama koje su dale dobrovoljne priloge (donacije), te podaci o namjeni odnosno aktivnostima za koje su sredstva utrošena, političke stranke dostavljaju Državnom uredu za reviziju i Ministarstvu financija – poreznoj upravi, na način i u roku predviđenom za financiranje neprofitnih organizacija.

Završni račun i financijsko izvješće iz stavka 2. ovoga članka objavljuje se na web- stranici političke stranke.

Članak 20.

Nadzor financijskoga poslovanja političkih stranaka Državni ured za reviziju i Ministarstvo financija – porezna uprava provode u prvom polugodištu svake kalendarske godine, za prethodnu godinu.

Izvješće o provedenom nadzoru financijskog poslovanja političkih stranaka, koje prema odredbama ovog Zakona imaju pravo financiranja iz državnog proračuna, Državni ured za reviziju dostavlja Hrvatskom saboru.

V. KAZNENE ODREDBE

Članak 21.

Novčanom kaznom od 100.000,00 (sto tisuća) do 500.000,00 (petsto tisuća) kuna kaznit će se za prekršaj:

- politička stranka koja financijska sredstva koristi suprotno odredbi članka 2. stavka 4. ovoga zakona,
- politička stranka koja ne vodi evidenciju o primitku članarina i dobrovoljnih priloga i ne izdaje potvrde o njihovom primitku, sukladno odredbi članka 3. stavka 4. ovoga Zakona,
- politička stranka koja ne vodi poslovne knjige i koja javno ne prikaže porijeklo i način utrošenih sredstava, sukladno odredbama članka 18. i 19. ovoga Zakona

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 (deset tisuća) do 20.000,00 (dvadeset tisuća) kuna kaznit će se i osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje političke stranke, te osoba odgovorna za financijsko poslovanje političke stranke.

Članak 22.

Novčanom kaznom u trostrukom iznosu doznačenih odnosno primljenih sredstava kaznit će se za prekršaj:

- politička stranka koja iznose dobrovoljnih priloga (donacija) koji prelaze visinu iznosa utvrđenu u članku 4. ovoga Zakona, kao i eventualne uplate dobrovoljnih priloga od neimenovanih (anonimnih) izvora, ne prijavi i ne uplati u državni proračun, sukladno članku 6. ovoga Zakona,
- politička stranka koja ne prijavi uplatu priloga iz nedopuštenih izvora i ne doznači uplaćena sredstva u državni proračun, sukladno članku 15. stavku 2. ovoga Zakona.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 (deset tisuća) do 20.000,00 (dvadeset tisuća) kuna kaznit će se i osoba ovlaštena za zastupanje i predstavljanje političke stranke, te osoba odgovorna za financijsko poslovanje političke stranke.

Članak 23.

Novčanom kaznom do 100.000,00 (sto tisuća) kuna kaznit će se za prekršaj:

- fizička i pravna osoba koja suprotno zabrani uplati dobrovoljni prilog (donaciju) političkoj stranci, sukladno članku 15. stavku 1. podstavku 6. ovoga Zakona.

Članak 24.

Novac, koji politička stranka prikupi ili utroši na način suprotan odredbama ovoga Zakona, oduzima se i uplaćuje u državni proračun.

Članak 25.

Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka pred nadležnim sudom podnose Državni ured za reviziju ili Ministarstvo financija – porezna uprava.

VI. NEZAVISNE LISTE

Članak 26.

Odredbe ovoga Zakona odgovarajuće se primjenjuju na nezavisne liste i nezavisne zastupnike.

VII. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 27.

Ministar financija pravilnikom će propisati način vođenja evidencija i izdavanja potvrda, te obrazac evidencije i potvrde iz članka 3. stavka 4. ovoga Zakona.

Pravilnik iz stavka 1. ovoga članka Ministar financija donijet će najkasnije u roku 60 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 28.

Stupanjem na snagu ovoga Zakona prestaju važiti odredbe glave III. SREDSTVA ZA RAD POLITIČKIH STRANAKA Zakona o političkim strankama (Narodne novine, broj 76/93, 111/96, 164/98 i 36/01).

Članak 29.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u Narodnim novinama.

O b r a z l o ž e n j e

Uz članak 1.

Ovom odredbom utvrđuju se pitanja koja se predlažu urediti Prijedlogom ovog Zakona.

Uz članak 2.

Ovom odredbom utvrđuju se izvori financiranja političkih stranaka.

Uz članak 3.

Ovom odredbom definira se pojam članarine i dobrovoljnog priloga, utvrđuje se način davanja dobrovoljnih priloga u obliku proizvoda ili usluga, te obveza vođenja evidencije o primitku članarina i dobrovoljnih priloga.

Uz članak 4.

Ovom odredbom utvrđuju se najviši iznosi dobrovoljnih priloga (donacija) koje fizičke i pravne osobe mogu donirati političkoj stranci u jednoj kalendarskoj godini.

Uz članak 5.

Ovom odredbom utvrđuje se zabrana primanja anonimnim donacija.

Uz članak 6.

Ovom odredbom propisuje se obveza političkih stranaka u slučaju uplate dobrovoljnih priloga (donacija) koji prelaze najviši dopušteni iznos te u slučaju eventualno uplaćenih anonimnih donacija.

Uz članke 7. do 11.

Ovim odredbama uređuje se pitanje redovnoga godišnjeg financiranja političkih stranaka iz sredstava državnog proračuna. Utvrđuje se način određivanja iznosa sredstava koji se osigurava u državnom proračunu za financiranje političkih stranaka, određuje se koje političke stranke imaju pravo na financiranje iz državnog proračuna, te način raspoređivanja sredstava, kao i tijelo nadležno za odlučivanje o raspoređivanju sredstava.

Uz članke 12. i 13.

Ovim odredbama uređuje se način financiranja političkih stranaka iz sredstava proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Uz članak 14.

Ovom odredbom utvrđuje se pravo političkih stranaka na porezne olakšice prema odredbama posebnoga zakona.

Uz članke 15. i 16.

Ovim odredbama utvrđuje se zabrana financiranja političkih stranaka iz određenih izvora, način postupanja odnosno obveze političkih stranaka u slučaju uplate donacija iz nedozvoljenih izvora, kao i zabrana političkih pritisaka i pogodovanja prilikom prikupljanja dobrovoljnih priloga (donacija).

Uz članke 17. do 20.

Ovim odredbama utvrđuju se tijela i način provođenja nadzora nad financijskim poslovanjem političkih stranaka, obveza vođenja poslovnih knjiga i podnošenja izvješća o financijskom poslovanju političkih stranaka, te obveza javnog objavljivanja završnog računa i financijskog izvješća političkih stranaka, na njihovim web-stranicama.

Uz članke 21. do 25.

Ovim odredbama utvrđuju se novčane kazne za prekršaje za povrede odredaba ovog Zakona, te se utvrđuje način postupanja sa financijskim sredstvima prikupljenima ili utrošenima protivno odredbama ovoga Zakona, kao i pokretanje prekršajnog postupka.

Uz članak 26.

Ovom odredbom utvrđuje se odgovarajuća primjena ovoga Zakona na nezavisne liste i nezavisne zastupnike.

Uz članak 27.

Ovom odredbom utvrđuje se ovlast Ministru financija za donošenje pravilnika kojim se uređuje način vođenja i obrazac evidencije i potvrde o primitku članarina i dobrovoljnih priloga, kao i rok za donošenje tog pravilnika.

Uz članak 28.

Ovom odredbom utvrđuje se prestanak važenja odredbi glave III. Sredstva za rad političkih stranaka“ iz Zakona o političkim strankama (Narodne novine broj 76/93, 111/96, 164/98. i 36/01), a koje se odnose na pitanja za koja se predlaže da se urede ovim Zakonom.

Uz članak 29.

Ovom odredbom utvrđuje se stupanje na snagu ovoga Zakona.